

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 10

NOVEMBER 2019

**GEOGRAFIE V1
NASIENRIGLYN**

PUNTE: 225

Hierdie nasienriglyn bestaan uit 12 bladsye.

VRAAG 1

1.1	1.1.1	Aardverwarming		
	1.1.2	Koolstofdiksied Metaan Stikstofoksied CFKS	(Enige TWEE)	
	1.1.3	Metaan		
	1.1.4	Droogte		
	1.1.5	Koolstofvoetspoor		
	1.1.6	Plante		
	1.1.7	Boomplanting/Plantegroei/Bebossing	(8 x 1)	(8)
1.2	1.2.1	C		
	1.2.2	A		
	1.2.3	B		
	1.2.4	A		
	1.2.5	C		
	1.2.6	C		
	1.2.7	B	(7 x 1)	(7)
1.3	1.3.1	B – Warmfront	(1 x 1)	(1)
	1.3.2	Suid-Indiese Hoogdruk		(1)
	1.3.3	Die letter L Isobare daal na die sentrum toe Dit is sirkelvormig	(Enige 2 x 2)	(4)
	1.3.4	(a) Kouefront	(1 x 1)	(1)
		(b) Frontale reënval	(1 x 1)	(1)
		(c) Dit word met koue weer geassosieer Temperature daal Dit mag sneeu Swaar reënval Sterk winde Cumulonimbus-wolke	(Enige 3 x 2)	(6)

- 1.4 1.4.1 A – Troposfeer
B – Stratosfeer
C – Termosfeer
D – Mesosfeer (4 x 1) (4)
- 1.4.2 10 tot 12 km (1 x 1) (1)
- 1.4.3 B (Stratosfeer) (2)
- 1.4.4 Die lae temperature in hierdie laag help met brandstofverbruik
Swak weer is minder in hierdie laag
Minder turbulensie van die vliegtuig as gevolg van mooi weer
(Enige 1 x 2) (2)
- 1.4.5 **Belangrikheid van die atmosfeer**
Dit help om verskillende tipes weerstoestande en klimaat te ervaar
Dit absorbeer gevaarlike sonstrale
Dit beskerm mense teen ekstreme hoë en lae temperature
Dit bevat gasse wat noodsaaklik is vir lewe op aarde
Dit bevat osoon wat die aarde teen ultravioletbestraling beskerm
(Enige 4 x 2) (8)
- 1.5 1.5.1 Intrusiewe stollingsgesteentes is gesteentes wat onder die
aardoppervlakte vorm (1 x 1) (1)
- 1.5.2 B – Lakkoliet
C – Vulkaniese pyp
D – Lopoliet (3 x 1) (3)
- 1.5.3 Monoliet (1 x 1) (1)
- 1.5.4 Granietkoepel
Karoo-landskap (Mesa, butte en koniese koppie) (2 x 1) (2)
- 1.5.5 Dit is sampioenvormig (1 x 2) (2)
- 1.5.6 B word gevorm wanneer magma stadig afkoel
C word gevorm wanneer magma die ooriggende strata opwaarts
forseer
D word gevorm wanneer magma in 'n wortelagtige verskynsel stol
(3 x 2) (6)
- 1.6 1.6.1 2 (1 x 1) (1)
- 1.6.2 Rustend
Aktief (2 x 1) (2)
- 1.6.3 Vanweë die ligging aan die 'Ring van Vuur', wat 'n boog van vulkane
en foutlyne om die Stille Oseaanbekken vorm (1 x 2) (2)
- 1.6.4 Om hulself teen vulkaniese as te beskerm
Om hulle teen beserings te beskerm
Om die inaseming van as te vermy
Om die sterftes van mense te verhoed (Enige 2 x 2) (4)

1.6.5 **Positiewe gevolge van vulkane**

Warmwaterbronne trek toeriste aan

Warmwaterbronne en geisers kan vir die opwekking van elektrisiteit gebruik word

Vulkaniese lava vorm vrugbare grond

Toenemende uitset as gevolg van vrugbare grond

Meer inkomste word gegenereer

Dit dien as kunsmis vir grond

(Enige 3 x 2) (6)
(75)

VRAAG 2

2.1 2.1.1 A (Vloede)

2.1.2 A (Doupunt)

2.1.3 D (Ontbossing)

2.1.4 D (Aardstraling)

2.1.5 A (Radiasie)

2.1.6 C (Koolstofdiksied)

2.1.7 A (Humiditeit)

(7 x 1) (7)

2.2 2.2.1 B (Metamorfiiese gesteente)

2.2.2 I (Magma)

2.2.3 A (Gesteentesiklus)

2.2.4 F (Basalt)

2.2.5 D (Sinklien)

2.2.6 H (Plooiberge)

2.2.7 E (Stollingsgesteentes)

2.2.8 G (Gneis)

(8 x 1) (8)

2.3 2.3.1 (a) Mosambiek-seestroom

(1 x 1) (1)

(b) Benguela-seestroom

(1 x 1) (1)

2.3.2 Amanzimtoti = Indiese Oseaan

Hondeklipbaai = Atlantiese Oseaan

(2 x 1) (2)

2.3.3 *Maritieme klimaat* is 'n klimaat met matige temperature as gevolg van die invloed van die oseane, terwyl die *kontinentale klimaat* 'n klimaat is met uiterste temperature en op plekke ver van die see af voorkom.

(2 x 1) (2)

2.3.4 $27\text{ }^{\circ}\text{C} - 21\text{ }^{\circ}\text{C} = 6\text{ }^{\circ}\text{C}$

(3 x 1) (3)

	2.3.5	Durban is langs die Indiese Oseaan wat warm is en die temperatuur verhoog Warm Mosambiek-stroom vloei langs die kus van Amanzimtoti Hondekliptbaai is langs die Atlantiese Oseaan wat koud is en die temperatuur verlaag Koue Benguela-stroom vloei langs die kus van Hondekliptbaai (Enige DRIE. Moet na beide Amanzimtoti en Hondekliptbaai verwys)	(3 x 2)	(6)
2.4	2.4.1	KwaZulu-Natal	(1 x 1)	(1)
	2.4.2	Cumulunimbus-wolk	(1 x 1)	(1)
	2.4.3	Reën	(1 x 1)	(1)
	2.4.4	Warm, vogtige lug waai na die berg en word gedwing om op te styg Die stygende lug koel af, kondenseer en vorm Cumulonimbuswolke Reën val dan aan die windkant	(Enige 2 x 2)	(4)
	2.4.5	Positiewe gevolge van reliëfreën Die reënval sal damme vul vir besproeiing Daar sal genoeg water wees vir gewasse en vee Water vir huishoudelike gebruik Reënval verseker die vrugbaarheid van die grond Boere bestee minder inkomste aan water (Enige TWEE) Negatiewe gevolge van reliëfreën Swaar reën kan oorstromings veroorsaak Oorstromings kan erosie van die grond veroorsaak Infrastruktuur van plase kan vernietig word Verhoog uitgawes om infrastruktuur te herstel Swaar reën vernietig gewasse en vee kan in blitsvloede verdrink (Enige TWEE)	(4 x 2)	(8)
2.5	2.5.1	'n Aardbewing is vibrasies van die aardkors	(1 x 1)	(1)
	2.5.2	Omdat byna 9,000 mense dood is en meer as 22,000 beserings opgedoen het	(1 x 1)	(1)
	2.5.3	22 000	(1 x 1)	(1)
	2.5.4	Skade aan infrastruktuur Lewensverliese Mense het beserings opgedoen Geboue verwoes Verwoes plaasgrond Verwoes die natuurlike omgewing Voorwerpe wat deur die aarde ingesluk word	(Enige 2 x 2)	(4)

- 2.5.5 Die fondasies van geboue moet ontwerp word om grondbewegings te absorbeer
 Bou houtgeboue en gebruik ander buigsame materiale
 Gebruik super-sterk materiale wat kan buig, rek en saamdruk sonder om te breek
 Die gebou moet sterk genoeg wees om seismiese golwe te weerstaan
 (Enige 1 x 2) (2)
- 2.5.6 Voorsien hulle van skuiling
 Voorsien hulle van kos
 Dokters en maatskaplike werkers moet daarheen gestuur word om diegene wat beseer is, te behandel
 Brandbestryders moet na Nepal gestuur word
 Gee hulle geld om hul lewens weer te begin
 Voorsien hulle van skoon water (Enige 3 x 2) (6)
- 2.6 2.6.1 1 – Kors
 2 – Mantel
 3 – Buitekern
 4 – Binnekern (4 x 1) (4)
- 2.6.2 Stollingsgesteentes
 Sedimentêre gesteentes
 Metamorfiese gesteentes (3 x 1) (3)
- 2.6.3 **Gebruike van stollingsgesteentes**
 Bevat waardevolle metale soos koper, goud, yster en mangaan
 Mynbou-aktiwiteite kan plaasvind om inkomste te genereer
 Kan as boumateriaal gebruik word
 Kan gebruik word om grafstene te maak
Gebruike van sedimentêre gesteentes
 Word gebruik om sement te maak
 Kan as boumateriaal gebruik word
 Kan gebruik word om teëls en bakstene te maak
 Kan gebruik word om standbeelde en beeldhouwerke te maak
Gebruike van metamorfiese gesteentes
 Word gebruik vir dakke en tuinvoetpaadjies
 Word in padbou gebruik
 Minerale word in hierdie rots aangetref
 Vir verfraaiing en beeldhouwerke (Enige 2 x 2) (4)
- 2.6.4 Dit is geskik om te bou
 Dit bevat humus
 Dit help met die groei van gewasse (Enige 2 x 2) (4)

[75]

VRAAG 3

3.1	3.1.1	Poligamie		
	3.1.2	Streeksmigrasie		
	3.1.3	Landelike ontvolking		
	3.1.4	Informele nedersettings		
	3.1.5	Sterftes		
	3.1.6	MIV		
	3.1.7	Oorbevolking		
	3.1.8	Demograaf	(8 x 1)	(8)
3.2	3.2.1	F		
	3.2.2	G		
	3.2.3	E		
	3.2.4	A		
	3.2.5	C		
	3.2.6	B		
	3.2.7	D	(7 x 1)	(7)
3.3	3.3.1	1 ^{ste} Desember	(1 x 1)	(1)
	3.3.2	(a) ARV = Anti-Retro Viraal	(1 x 1)	(1)
		(b) 4,5 miljoen	(1 x 1)	(1)
		(c) LoveLife Soul City Soul Buddyz	(Enige 2 x 1)	(2)
	3.3.3	Toenemende neiging	(1 x 2)	(2)
	3.3.4	Beïnvloed hoofsaaklik die ouderdomsgroep 20 tot 49 Beïnvloed meer vroue as mans Skep gesinne waar kinders aan die hoof is Toename in die aantal weeskinders Sterftesyfers styg vinnig Die lewensverwachting daal Verhoog sterftesyfer	(Enige 2 x 2)	(4)

- 3.3.5 Mense moet opgelei word om die virus beter te verstaan
 Mense moet opgelei word om veilige seks en monogamie te beoefen
 Mense moet opgelei word om gereeld MIV-toetse te doen
 Mense moet hulle van seks weerhou totdat hulle getroud is
 Seks-weerhouding is die beste manier om MIV te verminder, aangesien voorbehoedmiddels defekte kan hê
 Gratis uitgee van kondome
 Verwyder stigma deur onderrig/opleiding
 Gaan voort met navorsing om 'n geneesmiddel of entstof of 'n nuwe behandelingsmetode te vind
 Moedig vrywillige toetsing aan
 Moedig mense aan om ARV's te neem (Enige 2 x 2) (4)
- 3.4 3.4.1 Lewensverwagting is die gemiddelde aantal jare wat van 'n persoon verwag word om te leef
(Konsep) (1 x 1) (1)
- 3.4.2 Laagste lewensverwagting = Vrystaat
 Hoogste lewensverwagting = Wes-Kaap (2 x 1) (2)
- 3.4.3 Al nege provinsies het hoër lewensverwagting in 2016–2021 as in 2011–2016 gehad (1 x 2) (2)
- 3.4.4 Toegang tot gesondheidsorg
 Armoede
 Toegang tot kos
 Siektes
 Wanvoeding
 Oorlog
 Natuurrampe
 Ongelukke
 Gebrek aan onderwys en opleiding
 Misdadsyfer
 Dwelmmisbruik (Enige 2 x 2) (4)
- 3.4.5 Gereelde ondersoek
 Moenie dwelms misbruik nie
 Leef 'n verantwoordelike lewe soos om nie te vinnig te ry nie, nie alkohol te misbruik nie, nie veelvuldige verhoudings te hê nie
 Moenie by misdaad betrokke raak nie
 Eet 'n gebalanseerde dieet
 Verbeter hul geletterdheidskoers (Enige 3 x 2) (6)
- 3.5 3.5.1 Visvang
 Swem
 Skubaduik (Enige 2 x 1) (2)
- 3.5.2 Plastiek (1 x 1) (1)

- 3.5.3 Dit kan gebruik word om elektrisiteit op te wek
 Olie en gas kan uit oseaan ontgin word
 Dit dien as 'n bron van suurstof
 Vir wetenskaplike navorsing
 Vir handel
 Vir toerisme
 Dit dien as 'n voedselbron (Enige 2 x 2) (4)
- 3.5.4 Verminder / verbied die gebruik van plastiek
 Bevorder herwinning
 Neem deel aan die skoonmaak van die see / strand
 Leer strandgangers, hotel- en skeepseienaars om besoedeling te vermy
 Beboet / bestraf diegene wat die oseaan besoedel
 Verminder koolstofvoetspoor (Enige 4 x 2) (8)
- 3.6 3.6.1 Swaar reën (1 x 1) (1)
- 3.6.2 Paaie het weggespoel
 Huise vernietig
 Gesinne is haweloos gelaat
 Mure afgebreek
 Vee verdrink
 Gronderosie
 Infrastruktuur vernietig
 Motors weggespoel
 Verhoog owerheidsbesteding om infrastruktuur te herstel (Enige 2 x 1) (2)
- 3.6.3 Om op jou hoede te bly en na hoër grond te beweeg as dit bedreig word (2)
- 3.6.4 Skakel hoofligte aan
 Skakel misligte aan
 Ruitveërwissers moet in 'n goeie toestand wees
 Wees ekstra versigtig as jy verbysteek
 Moenie deur diep water ry nie
 Vermy skielike versnelling, rem en stuur wat daartoe kan lei dat die kar gly (Enige 2 x 2) (4)
- 3.6.5 Stel beter vloedwaarskuwingstelsels bekend
 Verander huise en besighede om vloede te weerstaan
 Installeer en onderhou dreine
 Huise moet bo die vloedvlakke gebou word
 Klimaatverandering moet aangespreek word
 Verhoog die besteding aan vloedbeskerming
 Beskerm vleilande en stel boomplanting strategies voor
 Herstel riviere na hul natuurlike lope
 Plant of bewaar bome
 Voed mense op oor die gevare van oorstromings (Enige 3 x 2) (6)

[75]

VRAAG 4

- 4.1 4.1.1 A (Politieke migrant)
- 4.1.2 B (Oorbetaling)
- 4.1.3 B (Toeris)
- 4.1.4 D (Onwettige migrant)
- 4.1.5 C (Voorbehoeding)
- 4.1.6 D (Bevolkingspiramide)
- 4.1.7 B (Oorbevolking) (7 x 1) (7)
- 4.2 4.2.1 (a) Solied (Vaste stof) = ys, hael, sneeu en ryp
- (b) Vloeistof = reën, motreën, wolke
- (c) Gas = waterdamp
- 4.2.2 (i) Verdamping
- (ii) Kondensasie
- (iii) Kristallisering
- (iv) Bevriesing
- (v) Smelting (8 x 1) (8)
- 4.3 4.3.1 Vlughtelinge is politieke migrante wat gedwing word om na 'n ander land te verhuis
(Konsep) (1 x 1) (1)
- 4.3.2 (a) Vervolging (1 x 1) (1)
- (b) Spaza-winkels
Salon
Skoenmaak
Motorbewaking
Straatverkoper
Bottelwinkels (Enige 1 x 1) (1)
- 4.3.3 Gebrek aan behuising
Werkloosheid onder vlughtelinge is hoog
Misdadisyfer is hoog
Swak veiligheid
Haat (Xenofobie)
Vlughtelinge word beroof
Vlughtelinge se winkels word geplunder (Enige 2 x 2) (4)

- 4.3.4 Nooi vlugteling na jou huis uit
 Bied aan om vlugteling te help
 Help vlugteling om in 'n nuwe kultuur te integreer
 Moedig universiteite, kerke, moskees en ander godsdienstige liggame
 aan om vlugteling beurse en skuling aan te bied
 Bied vlugteling werk aan
 Hou bewusmaking- en fondsinsamelingsgeleenthede
 Skenk klere, kos, ens. aan vlugteling (Enige 2 x 2) (4)
- 4.3.5 Dit is 'n bron van goedkoop arbeid
 Vlugteling vul die vaardigheids gaping
 Verkoop goedere in kleiner hoeveelhede
 Verkoop goedere aan verbruikers op krediet (Enige 2 x 2) (4)
- 4.4 4.4.1 Landelik-stedelike migrasie is die beweging van mense van landelike
 gebiede na dorpe en stede
(Konsep) (1 x 1) (1)
- 4.4.2 (a) **Stoofaktore**
 Gesondheidsorg
 Onderwys
 Geld
 Beter dienste
 Kos
 Werk
 Stadslewe (Enige 2 x 1) (2)
- (b) **Trekfaktore**
 Geen geld
 Verveeld
 Swak skole
 Geen werk nie
 Armoede
 Oorlog
 Klimaatstoestande (Enige 2 x 1) (2)
- 4.4.3 Oorbevolking
 Lug- en geraasbesoedeling
 Hoë werkloosheidskoers
 Toename in informele nedersettings / plakkerskampe
 Hoë misdaadsyfer
 Toename in sosiale euwels – dwelmmisbruik, prostitusie, ens.
 Verkeersopeenhopings (Enige 2 x 2) (4)
- 4.4.4 Moedig belegging in landelike ontwikkelingsprojekte aan
 Vestig landbouskole en kolleges
 Verbeter vaardighede en bied opleiding aan boere
 Meer navorsing om voedselproduksie te verbeter
 Voorsien besproeiingskemas
 Voorsien werksgeleenthede
 Implementeer landelike ontwikkeling
 Verbeter infrastruktuur
 Lewer behoorlike dienste (Enige 3 x 2) (6)

4.5	4.5.1	(a) Jameson	(1 x 1)	(1)
		(b) Howiesonspoort	(1 x 1)	(1)
	4.5.2	Beperk die verbruik tot 50 liter per persoon Om die uitset te stabiliseer Vermeerder die aantal stadsreservoirs	(Enige 2 x 1)	(2)
	4.5.3	Damme beheer die vloei van water en help om oorstromings te voorkom Damme stoor water vir huishoudelike, landboukundige en industriële gebruik Reguleer die vloei van water in riviere Damme dien as 'n habitat vir die waterlewe Damme kan gebruik word vir visvang en ander ontspanningsaktiwiteite	(Enige 2 x 2)	(4)
	4.5.4	Maak krane toe as jy nie water gebruik nie Maak drupkrane en lekkasies reg Gebruik wat water bespaar stortkoppe Spoel toilette minder gereeld Stort meer en bad minder Hergebruik vuil water vir skoonmaak Herwin water Spoel toilette met gryswater Skakel die water af terwyl jy skeer of tande borsel	(Enige 4 x 2)	(8)
4.6	4.6.1	World Wildlife Fund	(1 x 1)	(1)
	4.6.2	R6 biljoen	(1 x 1)	(1)
	4.6.3	Dit bied werkgeleentheid vir mense wat aan akwakultuur deelneem Bron van proteïene en voedingstowwe Dien as 'n bron van inkomste Dit verskaf voedsel om hongerte en armoede te verminder Verbeter voedselsekureit Bevorder ekonomiese groei	(Enige 2 x 2)	(4)
	4.6.4	Oorbevissing verminder die hoeveelheid beskikbare voedsel vir mense om te eet Oorbevissing beïnvloed ander seelewe wat van visse afhanklik is vir oorlewing 'n Afname in visvoorrade lei tot werkverliese en swaarkry	(Enige 2 x 2)	(4)
	4.6.5	Implementeer visvangkwotas Hou geslote seisoene vir visvang Koop vis wat in seisoen is, om die visse tyd te gee om hul getalle aan te vul Laat slegs visnette met groter maasgrootte toe vir visvangs Slegs persone met permitte mag visvang Swaar boetes vir oortreders	(Enige 2 x 2)	(4)

[75]**TOTAAL: 225**